

Noter fra Vibe Klarups oplæg om frivillighed

Civilsamfundstendenser

- DK er stadig et foreningsland, hvor 8 ud af 10 er frivillige i løbet af deres liv. Især i relation til kultur og sport, social frivillighed er lidt i vækst (fx besøgsvenner)

Der er en selvorganiseret bølge, hvor folk er frivillige i kortvarige indsatser, uden formel struktur og uden introduktion før deltagelse i modsætning til de mere traditionelle organisationer: Fx Venligboerne eller skoleeleverne rundt om i hele verden, der boykottede skolen den 30.11 pga. klimaproblemerne.

- Der er også nye selvorganiserende netværk (hvor fokus er på praktisk og moralsk støtte til netværket selv).
- Nye typer for frivillighed, der når ud til helt nye målgrupper, fx unge mænd, der kører richau-cykler med plejehjemsbeboere.
- "Stedet, hvor vi bor"/community organizing mobiliserer stadig mere. Folk kæmper for at bevare landsbyer eller flytter til dem for at blive en del heraf og organiserer nye aktiviteter og netværk der. Fx i Gråsten, der fik 500.000 kr. hertil af kommunen.
Til tider som modmagt mod kommunale/centrale beslutninger (skolelukninger m.v.): Fx Nærværket i Føns på Fyn, der blev opført som alternativ til tilslutning til fjernvarmeværk.
Findes også i byområder/-dele, hvor folk samles om, for eller mod noget og hvor samarbejdet borgerne imellem bliver til et mål i sig selv: Fx i Nord Vest, der via en borgerinitieret afdækning fandt ud af, at behovet er øget tryghed og midlet er øget belysning på stationen.
- Pop up frivillighed, der popper hurtigt op og får udbredelse og dør igen ofte via de sociale medier, og hvor det er uklart, om afsender af budskabet er mere i fokus end modtagerne er, fx i forhold til antal likes på FB.
- Det handler om en ny type selvbevidste borgere med mod og vilje til at handle: Vi går bare i gang og vores bidrag er også væsentligt.

Kommunale tendenser

- Hovedtemaet er fællesskaber og adgang hertil. Det er den vigtigste opgave for frivilligheden. Kommunerne skal ikke bede om opgaveløsning hos de frivillige, men om adgang til ligeværdige fællesskaber. De frivillige skal bidrage med noget mere/en ekstra dimension – samværet om det fælles tredje. Det modvirker frygten for opgaveglidning og tab af arbejdspladser og faglighed.
- Borgerne mylder ind i kommunerne og bliver frivillige i relation til borgere, der er i kommunens "varetægt": fx jobcentres mentorer eller sangforeninger på plejehjem. Det er ikke udvikling de traditionelle organisationer har forudsat. Nogle bliver i det kommunale regi, andre bryder ud og laver egne foreninger efter et stykke tid.
Udfordringen ved tendensen er, at de frivilliges ageren "i kommunen" kan udfordre faglighed og medarbejderressourcer: Medarbejderne oplever, at de frivillige tager opgaver fra dem; at amatører opfører sig anderledes over for borgerne end de fagprofessionelle, og frivillige trækker på medarbejdernes tid og på områdets ressourcer generelt: Fx vågekoner på hospice.
Den nye tendens er lettest at håndtere for kulturområdet, det grønne område og forebyggelsesområdet. Det er sværest for skoler og daginstitutioner, der har ansvar for børn.
- Kommuner er begyndt at bevilge midler til borgerinitiativer uden at stille krav og uden at guide og rådgive. Der skabes også plads til borgerprojektering/-prioritering og til høringer organiseret af borgere: Fx borgermillionen.
- Kommunale institutioner er begyndt at åbne op for deres rammer – fysisk og opgavemæssigt: Fx har borgerne et lokalområde i Aalborg fået adgang til at spise i plejecentrets restaurant. I Næstved har en daginstitution taget teen age-gravide i praktik, for at lære dem om børnepasning. I Sønderjylland har en institution valgt at tage de handicappede unge ud og være aktive i lokal-samfundets aktiviteter og give dem hverdagsoplevelser.
Formålet er at skabe rammer for fællesskaber og menneskelig kontakt og bryde isolationen.

Udfordringer og muligheder i samarbejdet

- Den nye selvtillid til egne handleevner blandt borgere, betyder mindre tålmodighed med kommunerne. Hvis kommunen ikke er hurtige og fleksibel nok, så dropper borgerne samarbejdet og driver projektet selv.
- Kommunerne skal beslutte, om frivillighed og fokus på fællesskaber skal være en del af den fremtidige opgaveportefølje eller en måde hvorpå kommunen når sine mål.
- Brug tid sammen med de frivillige til at identificere det fælles mål som både kommunale medarbejdere og de frivillige skal arbejde for. Det skal bære samarbejdet igennem. Start med de institutioner og enheder, der selv har et ønske om samarbejde med frivillige.
- Afklar, hvad de frivillige som amatører/uprofessionelle kan og vil bidrage med. Fokus på varmen, omsorg, opbakning, menneskelig kontakt.
- Inddragelse og samarbejde med frivillige skal ikke være en tilbagevendende til gamle dages hattedamer og velgørenhed, der ofte var moraliserende og som velfærdssamfundet var et opgør med.
- Fokus skal ikke være på hvilke opgaver frivillige kan/skal overtage. I stedet skal det være på, hvad de frivillige kan bidrage med og hvorfor.
- Frivillighed i kommunalt regi udfordrer kommunens opgavebeskrivelse/formål: Kan det være en meropgave at samarbejde med, inddrage og bidrage til fællesskaber og lokalsamfundet? Må børnehaven låne naboen en kop sukker?
- Af-professionalisering er en frygt, der skal tages alvorlig. "Lad den frivillige hjælpe den fagprofessionelle med at nå sit mål bedre!" Lad målet med frivillighed på det kommunale område være at give adgang til fællesskaber, hverdag og almindelighed.
- Der bør ikke udstedes jobgarantier til medarbejderne, fordi frivillige evt. kommer ind og løser nogle opgaver, der hidtil er løst af kommunale medarbejdere. Når frivillige lukkes ind i institutionen, ændrer organisationen sig og dermed også behovet.
- Udfordring i, når de frivilliges interesse dør ud eller skifter til en ny sag, men det gør stop af puljemidler også. Tilgangen må dog aldrig være som et plejehjem formulerede det: "De frivillige må kun lave ting, der ikke kan mærkes, hvis de frivillige ikke længere er der."
- Der er ikke brug for en frivillighedspolitik, snarere en fællesskabspolitik eller -strategi og for at ændre kulturen og samarbejdet. Odense har valgt at have en fast frivillighedsstab, hvis opgave er at udfordre alle kommunale beslutninger på, hvad konsekvenserne er for de frivillige og hvilken rolle de kan spille i beslutningen.
- Det er ikke altid nemt at rekruttere frivillige, men det der virker mest effektivt er en personlig kontakt eller forestillingen om den personlige kontakt og udbyttet heraf. Det er ikke lister over foreninger og institutioner.
- Kommunen skal også være opmærksom på, hvilken legitimitet de frivillige har og hvad der er ok at styre lokalt. Det er politikernes rolle at styre det – leder-

skab ud af rådhuset – og sikre, at fx borgermillionen eller bydelsprojekter kommer helt i krogene og faktisk er repræsentative og inkluderende for deres område.

- De sociale organisationer skal også åbne op og hjælpe deres målgruppe ind i de almindelige fællesskaber, hvis de fortsat vil være relevante. De traditionelle foreninger skal se på deres organisation og magtstrukturer og lukke mere op, så flere kan komme ind i fællesskabet.